

Förorenad mark

I Sverige finns ett stort antal land- och vattenområden som förorenats genom bland annat tidigare industriell verksamhet. Det finns tusentals områden där mark, grundvatten, havs- och sjösediment har förorenats i en sådan omfattning att risker för människor och miljö måste beaktas. Föroreningarna utgörs t ex av tungmetaller, polycykliska aromatiska kolväten, lösningsmedel och persistenta organiska föreningar som PCB och dioxiner.

Miljöbalkens särskilda bestämmelser rörande förorenade områden gäller för alla slags områden som är så förorenade att de medför eller riskerar att medföra negativ påverkan på människors hälsa eller miljön.

Bestämmelserna i miljöbalken om förorenade områden gäller för föroreningar som finns såväl ovan mark, i mark, i grundvatten, i vattenområden som i sediment samt i en byggnad eller anläggning, det vill säga när själva byggnaden eller anläggningen är förorenad.

Efterbehandlingsansvaret

Enligt miljöbalken (MB) är det i första hand verksamhetsutövaren som är ansvarig för föroreningarna. Har det funnits flera verksamhetsutövare som har bidragit till föroreningarna är ansvaret solidariskt. Vid bedömningen av ansvarets omfattning ska alltid en skälighetsbedömning göras. Om det visar sig att det inte finns någon verksamhetsutövare som kan utföra eller bekosta efterbehandlingen övergår ansvaret till den som äger fastigheten om den förvärvats efter den 31 december 1998. Även i detta fall ska en skälighetsbedömning göras. Om köpet avser en privat bostadsfastighet måste köparen ha känt till föroreningen för att denne ska kunna bli ansvarig. Ägaren kan också bli ansvarig för spridning av föroreningar som finns på hans fastighet, t ex läckage från nedgrävda tunnor, cisterner eller avfallsdeponier.

Efterbehandlingsansvaret innebär att den ansvarige ska utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som behövs för att förebygga eller motverka skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Om ansvarig för efterbehandling saknas eller om den ansvarige inte har tillräckliga medel för att bekosta undersökning och sanering så finns det i vissa fall möjlighet att söka bidrag från Naturvårdsverket (via Länsstyrelsen) eller få ersättning från miljöskade- och saneringsförsäkringen.

Upplysningsskyldigheten

Den som äger eller brukar en fastighet ska genast underrätta tillsynsmyndigheten (oftast miljökontoret) om en förorening som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön upptäcks på fastigheten.

Om du som entreprenör noterar att marken är förorenad vid t ex schaktning och grävning måste du rapportera det till tillsynsmyndigheten!

Anmälningsplikt vid sanering

Det är förbjudet att påbörja en efterbehandlingsåtgärd utan att anmälan till miljönämnden har gjorts!

Anmälan ska göras om åtgärden kan medföra ökad risk för spridning eller exponering av föroreningarna, om risken inte bedöms som ringa. Anmälan ska göras i god tid (normalt 6 veckor) innan arbetet påbörjas och den ska vara skriftlig. Vid akuta situationer gäller att skador och risker ska undanröjas utan att nya skapas och ett förenklat anmälningsförfarande får då tillämpas.

Anmälan ska innehålla de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma den miljöfarliga verksamheten eller åtgärdens art, omfattning och miljöeffekter. Det kan t ex gälla hur förorenade massor kommer att förvaras, transporteras och behandlas eller tas om hand och vilka skyddsåtgärder som planeras för att undvika spridning av farliga ämnen i samband med saneringen. Beskrivning av hur resultatet av saneringen kommer att kontrolleras och redovisas bör också ingå. I vissa fall kan även en miljökonsekvensbeskrivning behövas. Anmälningshandlingarna ska ges in i två exemplar.

Förorenade massor klassas normalt som farligt avfall, se infoblad 4. Verksamhetsutövaren, entreprenören och beställaren, är skyldiga att vidta försiktighetsåtgärder så att de arbeten som gjorts innan föroreningen upptäcktes inte medför ökad risk för spridning, t ex ej lämna schaktgravar öppna innan sanering påbörjas, täcka över upprädda förorenade massor med plastduk osv.

Av miljöbalkens bestämmelser om ansvar framgår bland annat att den som med uppsåt eller av oaktsamhet påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar någon annan åtgärd utan att ha inhämtat tillstånd eller gjort en anmälan som föreskrivs i miljöbalken kan dömas för otillåten miljöverksamhet. Om en saneringsåtgärd påbörjas utan att anmälan har gjorts har miljönämnden skyldighet att anmäla det till polis och åklagare.

Tillstånd för behandling

Anläggningar för behandling av avfall och farligt avfall från t ex. förorenade markområden är i normalfallet tillståndspliktiga enligt bestämmelser i miljöbalken och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Ansökan om tillstånd prövas av Länsstyrelsen.

Enligt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd kan anmälan eller tillstånd krävas vid efterbehandling eller omhändertagande av förorenade massor.